

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет філології
Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
Котляр Ю.В.

«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Спеціальність 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»

Розробники

Даниленко І.І.

Лебединцева Н.М.

В.о. завідувача кафедри
української філології
та міжкультурної комунікації

Лебединцева Н.М.

Гарант освітньої програми
«Теорія і методика навчання: Українська
мова і література та англійська мова»

Жвава О.А.

Декан факультету філології

Зубенко Т.В.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Вступ до літературознавства	
Галузь знань	01 «Освіта»	
Спеціальність	014 «Середня освіта (Українська мова і література)»	
Спеціалізація (якщо є)	014.01 «Українська мова і література»	
Освітня програма	«Теорія і методика навчання: Українська мова і література та англійська мова»	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	I	
Навчальний рік	2022–2023	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредити / 120 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	27	
	27	
	66	
Відсоток аудиторного навантаження	55%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	контрольна робота	
Форма підсумкового контролю	іспит	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з основними функціональними напрямками, принципами, категоріями, поняттями, термінологічним апаратом і підходами до аналізу художнього твору в літературознавстві, розвиток навичок літературознавчої інтерпретації художніх текстів усіх жанрів.

Завдання:

- ознайомити студентів з основним категоріальним апаратом літературознавства;
- розкрити феномен мистецтва і природи художнього образу;
- розкрити місце мистецтва слова серед інших видів мистецтв;
- ознайомити студентів з основами теорії жанрів;
- розкрити закони композиції літературних творів;
- показати складові частини мовної структури художніх текстів;
- ознайомити студентів з основами версифікації;
- ознайомити студентів з основними закономірностями літературного процесу.

Компетенції та очікувані результати навчання.

Знання й розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності (ЗК2), здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК7), здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї

(ЗК10); володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень (ФК1), Здатність формувати в учнів предметні компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання української мови та літератури, англійської мови (ФК3), здатність здійснювати професійну діяльність українською та англійською мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їхнього розвитку, сучасних норм їх використання (ФК6), здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови, англійської мови, теорії та історії української літератури в процесі навчання (ФК8), здатність орієнтуватися в літературному процесі в історико-культурному контексті та використовувати знання української та англійської мов, української літератури для формування національної свідомості, культури, ціннісних орієнтацій учнів (ФК9), інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту (ФК10); здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури у закладах середньої освіти (рівень базової середньої освіти) (ПК1), здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві (ПК4); знати базові відомості основних розділів мовознавства і літературознавства (ПРН1), критично оцінювати власну навчальну та навчально-наукову, частково-пошукову діяльність і робити висновки щодо самоосвіти, саморозвитку й професійного самовдосконалення (ПРН12), Керуватися у своїй діяльності принципами толерантності, діалогу, співробітництва та емпатійної культури (ПРН15), застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації (ПРН17), характеризувати теоретичні та практичні аспекти конкретної філологічної / педагогічної / методичної галузі (ПРН19), здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням класичних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних (ПРН20), дотримуватися принципів академічної доброчесності (ПРН21), здатність працювати результативно індивідуально в групах задля опрацювання певних завдань і формування коректних висновків (ПРН22), висловлювати й аргументувати свою думку стосовно конкретних питань мовознавства й літературознавства (ПРН25), усвідомлювати й дотримуватися етичних норм поведінки (ПРН26), встановлювати й осмислювати елементарні міждисциплінарні зв'язки (ПРН27), переглядати свої погляди й судження та міняти спосіб дій за наявності переконливих аргументів (ПРН28), пояснювати доступно й аргументовано сутність конкретних філологічних питань і власну точку зору як фахівцям, так і учням (ПРН29).

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- основні літературознавчі поняття та терміни;
- специфіку та функції літератури як одного з видів мистецтва;
- основи теорії жанрів;
- закони композиції літературних творів;
- складові частини мовної структури художніх текстів;
- основи версифікації;
- основні закономірності літературного процесу;

має вміти:

- характеризувати жанр (жанровий склад творів);

- виокремлювати змістові чинники форми (тему, ідею, проблему/проблематику, конфлікт, пафос, тенденцію);
- аналізувати основні фази сюжету, виокремлювати позасюжетні елементи, аналізувати оповідь, опис (пейзаж, інтер'єр);
- виокремлювати і аналізувати мовно-композиційні форми;
- аналізувати позицію автора щодо художнього світу, створеного ним;
- аналізувати лексичний склад художнього твору;
- впізнавати основні тропи і фігури і характеризувати функції, які вони виконують в тексті;
- застосовувати контекст і ситуацію під час інтерпретації художнього тексту;
- впізнавати основні фонічні засоби організації художнього тексту;
- аналізувати систему віршування, метр, ритм, розмір віршів, характеризувати риму і строфіку поезій.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Література як окремий вид мистецтва.	4	4	10
2	Класифікація літературних творів на роди і жанри.	4	4	10
3	Формозмістова єдність літературного твору.	4	4	10
4	Художня мова.	5	5	12
5	Версифікація.	5	5	12
6	Поняття про літературний процес.	5	5	12
	Разом за курсом	27	27	66

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Предмет літературознавства. Зв'язок літературознавства з іншими гуманітарними науками. Характеристика літературознавчих дисциплін: історія літератури, теорія літератури, літературна критика, компаративістика. Інші літературознавчі дисципліни.
2	Література як окремий вид мистецтва. Феномен мистецтва. Види мистецтва, їх походження, класифікація. Феномен літературної (мистецької) творчості.
3	Література як система. Основи підходи до класифікації художніх літературних творів Поняття «жанру» і «жанрового різновиду».
4	Класифікація літературних творів на роди і жанри. Епос. Лірика. Драма. Жанротвірні принципи. «Дифузія» («атрофія») жанрів у сучасній літературі.
5	Принципи класифікації літературних творів на жанри. Принципи класифікації жанрів. Жанрові різновиди. Види епосу. Класифікація ліричних творів. Драма як явище літератури і як основа театрального мистецтва. Суміжні змістоформи.
6	Формозмістова єдність художнього твору. Поетика як одне із розгалужень літературознавства. Категорії «змісту» і «форми».
7	Композиція літературного твору. Змістові чинники художньої форми. Формальні чинники художньої форми. Стиль як особливість організації формозмісту.
8	Художня мова. Поняття про художню мову. Образність у широкому і вузькому сенсі. Художній образ та символ. Поняття евфонії (милослухності) і какофонії.
9	Лексичний рівень художньої мови. Тропи та їх різновиди. Метафоричний та метонімічний принципи.
10	Синтаксичний рівень художньої мови. Стилїстичні фігури. Класифікація стилїстичних фігур. Фонїка. Ритм та інтонація в художньому творі.
11	Версифікація. Версифікація як окрема галузь літературознавства. Ритміка. Метр і ритм. «Вірш» («верс») – основні значення терміна. Силабічна система віршування та її особливості. Тонїчна система віршування. Силабо-тонїчне віршування.
12	Версифікація. Двоскладові та трискладові метри в силабо-тонїчній системі віршування. Рима, її різновиди та функції. Строфіка. Різновиди строф. Фольклорне віршування та його особливості. Верлібр.
13	Поняття про літературний процес. Закономірності та рушійні чинники літературного процесу. Принцип циклічності. Співвідношення понять стиль і метод. Поняття «напряму», «течїя», «угруповання», «школи».
14	Художні напрями та течїя в літературознавстві. Типи художньої творчості.

Характеристика художніх напрямів. Течії модернізму.	
4.2. План практичних занять	
№	Тема заняття / план
1	<p>Література з-поміж інших видів мистецтв.</p> <p>1. Феномен мистецтва. Принципи класифікації видів мистецтва за різними критеріями. Завдання: знайти висловлювання видатних діячів культури про мистецтво.</p> <p>2. Література та інші види мистецтва (пор.: живопис, музика, танок, архітектура).</p> <p>3. Специфіка й можливості словесного образу. Завдання: знайти висловлювання видатних діячів культури про літературу як мистецтво слова.</p> <p>4. Художня література: об'єкт зображення; функції, критерії художності. Автор і читач.</p>
2	<p>Класифікація літературних творів на роди.</p> <p>1. Основи класифікації літературних творів на роди.</p> <p>1.1. Вчення Аристотеля як основа класифікації літературних творів за родовим принципом (див. «Поетика», конспект).</p> <p>1.2. Г.В.Ф. Гегель про особливості епосу, лірики та драми («Естетика», конспект).</p> <p>1.3. Й.В. Гете і Ф. Шиллер про епічну й драматичну поезію (конспект).</p> <p>2. Міжродові й позародові форми в літературі: лірична драма, епічна драма, ліро-епос, нарис тощо.</p> <p>3. Недоліки родового принципу класифікації літературних творів. Класифікація літературних творів за принципом поділу на поезію, прозу, драматургію.</p>
3	<p>Класифікація літературних творів на жанри.</p> <p>1. Жанр як стійка формально-змістовна цілісність. Жанр у межах певного роду: принципи класифікації.</p> <p>1.1. Н. Буало про жанрові різновиди творів (див. «Мистецтво поетичне», конспект).</p> <p>1.2. Романтики про жанри й жанрову ієрархію.</p> <p>2. Основні принципи класифікації ліричних творів.</p> <p>2.1. Сутність ліричного.</p> <p>2.2. Основні підходи до класифікації ліричних жанрів.</p> <p>3. Епічні жанри та їх основні різновиди.</p> <p>3.1. Сутність епічного.</p> <p>3.2. Основні підходи до класифікації епічних жанрів.</p> <p>3.3. Погляди М. Бахтіна на роман та їх значення для усвідомлення закономірностей жанрової еволюції.</p> <p>3.4. Теорія роману Х. Ортеги-і-Гассета.</p> <p>4. Драматичні жанри та їх основні різновиди.</p> <p>4.1. Сутність драматичного.</p> <p>4.2. Погляди Аристотеля на трагедію і комедію.</p> <p>4.3. Обґрунтування жанру драми в роботах Д. Дідро і Г.Е. Лессінга.</p> <p>4.4. Теорія «нової драми» в критичній спадщині Б. Шоу.</p>
4	<p>Формозмістова єдність літературного твору.</p> <p>1. Зміст і форма літературного твору в їх єдності.</p> <p>2. Сутність понять зміст і форма щодо словесної творчості. Гегель про єдність змісту і форми (конспект).</p> <p>3. Змістові чинники художньої форми: тема, проблема, проблематика, тенденція, конфлікт, пафос. Художня ідея.</p> <p>3. Формальні чинники художнього змісту: фабула / сюжет, основні стадії розвитку конфлікту, мотив. О. Веселовський про мотив і сюжет (конспект).</p> <p>4. Поняття про композицію. Основні композиційні прийоми (відступи та їх типи,</p>

	вставні елементи, пейзаж, описи та його види, портрет, інтер'єр, художня деталь, обрамлення).
5	<p>Поетика літературного твору.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення терміна поетика (загальна, описова, історична). Предмет і функції описової поетики. 2. Система образів, літературний характер, композиція. Суб'єктна організація твору: «точка зору», розповідач/оповідач/ліричний герой. 3. Співвідношення понять тема / проблема, конфлікт / колізія, тенденція / пафос. 4. Художня ідея (автор-твір-читач).
6	<p>Поетика літературного твору. Формально-змістовий рівень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. М. Бахтін про «змістовність форми» («Проблема содержательности формы в словесном художественном творчестве», конспект). 2. Композиція твору: зміст поняття. Зв'язок сюжету з композицією. Елементи сюжету (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка). 3. Типи сюжетів: хронікальні й концентричні, цікаві й розважальні, зовнішні й внутрішні; традиційні. Ліричний сюжет і своєрідність його розгортання. 4. Просторово-часова організація твору: хронотоп (художній час і простір).
7	<p>Художня мова. Специфіка словесного образу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Художнє мовлення з-поміж інших стилів мови. 2. Джерело художньої мови письменника. Взаємодія різних функціональних стилів мовлення у творі залежно від художнього задуму. 3. Ю. Лотман про мистецтво як вторинну моделюючу систему; про поетичну мову в роботі «Аналіз поетичного тексту» («Мистецтво як мова», конспект). 4. Пряме (денотативне) значення лексики художньої мови. Можливості художнього увиразнення (див.: синоніми, антоніми, пароніми, архаїзми, діалектизми, жаргонізми, вульгаризми, неологізми, розмовно-побутова лексика).
8	<p>Переносне значення слова: художні тропи як лексико-стилістичні засоби увиразнення мови.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Переносне (конотативне) значення слова (тропіка): загальний механізм утворення, функції у тексті. 2. О. Потебня про властивості слова та про теорію тропів (конспект). 3. Характеристика найголовніших тропів із прикладами: порівняння, епітет, метафора, метонімія, перифраз, синекдоха, алегорія, гіпербола, літота, символ, евфемізм, оксиморон, іронія.
9	<p>Стилістичні фігури та фонічні засоби в художньому творі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи класифікації стилістичних фігур (від античності до сьогодні). 2. Характеристика найголовніших фігур із прикладами: анафора, епіфора, градація, полісиндетон, плеоназм, тавтологія, еліпсис, асиндетон, паралелізм, інверсія, антитеза, хіазм, риторичне питання тощо (див. таблицю). 3. Фонічні засоби: асонанс, алітерація, ономатопея, ритм та інтонація (приклад з творів).
10	<p>Системи віршування. Метр і ритм.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення поняття вірш. Залежність віршового ритму від графічного чинника. 2. Слово у поезії. Вчені про особливі можливості слова у вірші (Ю. Тинянов, Ю. Лотман, М. Гаспаров тощо). 3. Системи віршування. Принцип їх розрізнення. <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Квантитативна: метричне віршування (античні літератури). 3.2. Квалітативна: силабічна і силабо-тонічна. Українська силабіка і силабо-тоніка (за І. Качуровським, конспект). Ритмічні варіації в силабо-тонічному вірші (чинники впливу). Поняття віршового переносу. 3.3. Некласичний вірш: тонічний; типи тонічного вірша (дольник, тактовик, акцентник).

	3.4. Верлібр. Г. Сидоренко «Від класичних нормативів до верлібру», конспект).
11	<p>Силабо-тонічна система віршування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення віршового розміру. Алгоритм. 2. Двоскладові віршові розміри: хорей, ямб. Пірихій. Приклади. 3. Трискладові віршові розміри: дактиль, амфібрахій анапест. Приклади. 4. Некласичний вірш. Верлібр. Приклади. <p>Завдання: знайти по одному прикладу різних розмірів і систем віршування.</p>
12	<p>Фонетичні засоби вираження поетичної мови.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст поняття фоніка. Мова як база фоніки, її завдання, зв'язок із можливостями національної мови (за І. Качуровським, конспект). Поняття евфонії, какофонії. 2. Звуковий повтор як основний елемент фоніки. Їх класифікація за різними ознаками слова (алітерація, асонанс, анафора, епіфора, стик, кільце, зяння тощо). 3. Рима як канонізована форма повторів. Функції у вірші. Погляди М. Ковалевського на риму, ритмічні засоби українського вірша (конспект). 4. Види римування (перехресне, паралельне, охопне, терцинне, монорима). Принципи класифікації рим (чоловічі / жіночі / дактилічні / гіпердактилічні, багаті / бідні, точні / неточні, прості / складні тощо). 5. Питання про акустичний аспект твору та його зв'язок зі стилістичними, семантичними властивостями тексту (див. поети про це: А. Рембо, В. Маяковський, Б. Пастернак та ін.). Явище ономапоєї: В. Вейдле про це у праці «Ембріологія поезії. Вступ до семантики поетичного мовлення» (конспекти).
13	<p>Художні напрями / стилі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стиль доби: характеристика поняття, співвідношення з поняттями літературний напрям, літературна течія. 2. Періодизація світової літератури. С. Аверинцев про три етапи в розвитку світової літератури («Категорії поезики у зміні літературних епох»), конспект. 3. Індивідуальний стиль письменника: його складові, чинники формування. 4. Формулювання принципів творчості різними поетами (вірші з назвою «Ars poetica» у доробку М. Зерова, Є. Маланюка, М. Ореста тощо).
14	<p>Течії модернізму.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення понять модернізм/авангардизм. 2. Етапи модернізму. 3. Найбільш потужні течії модернізму (символізм, неоромантизм, імпресіонізм, сюрреалізм, екзистенціалізм тощо) в літературі та мистецтві. Приклади. 4. Авангардні течії модернізму (футуризм, експресіонізм, дадаїзм та ін.).

4.3. Завдання для самостійної роботи

Теоретичний матеріал опрацьовується студентами у вигляді стислого **конспекту** до кожного практичного заняття. Крім того, підготовка до практичних занять передбачає здійснення студентами аналізу художніх творів у відповідних літературознавчих аспектах.

Контрольна робота № 1. Користуючись підручником, текстом лекції, першоджерелами, визначити рід і жанр одного з творів художньої літератури (за вибором студента), проаналізувати його змістоформальні та формозмістові елементи. *Виконується після проведення практичного заняття № 6.*

Контрольна робота № 2. Проаналізувати уривок художнього тексту (вірш, мала проза або п'єса) та визначити всі тропи, фігури та фонічні засоби, що в ньому зустрічаються. *Виконується після практичного заняття № 12.*

Контрольна робота № 3. Користуючись поданою схемою, письмово проаналізувати самостійно обраний художній твір. *Виконується після проведення практичного заняття № 14.*

Схема цілісного аналізу художнього твору

Літературний рід

Жанр

Жанровий різновид (з обґрунтуванням)

Метрика:

А) система віршування

Б) віршовий розмір

В) вид строфи

Г) римування (види клавзул та рим із погляду наголошеності та якості співзвуччя)

Стилістика:

А) тропи

Б) фігури

В) фонічні засоби

Формозмістова єдність:

А) особливості композиції / сюжет / позасюжетні елементи

Б) тема, проблема, проблематика, конфлікт, тенденція, тональність (пафос)

В) ідея твору

Г) художній стиль (з визначенням характерних рис)

Реферат є додатковим видом роботи й виконується за бажанням студента для збільшення кількості семестрових балів. Реферат оформлюється згідно з загальноприйнятими вимогами до оформлення такого типу робіт (титульна сторінка, план, три елементи структури тексту – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел). Основний обсяг роботи: 3–5 сторінок друкованого тексту (Times New Roman, кегель 14, вирівнювання за шириною, інтервал 1,5, абзацний відступ 0,5 см, інтервал між абзацами 0 пт).

Теми рефератів:

1. Аристотель як один із основоположників літературознавчої теорії.
2. Погляди на літературу Квінта Горация Флакка.
3. Н.Буало та його «Мистецтво поетичне».
4. Основні положення поетики М.Довгалецького.
5. Основа класифікація мистецтва за Г.Е.Лессінгом.
6. Обґрунтування драми як жанру в критичних працях Д.Дідро і Г.Е.Лессінга.
7. Й.В.Гете і Ф.Шіллер про епічну і драматичну поезію.
8. Конструювання окремих видів поезії за Ф.Шеллінгом.
9. Г.В.Ф.Гегель про розподіл красного письменства на роди і види.
10. «Діонісійська» й «аполлонівська» первини в творі Ф.Ніцше «Походження трагедії із духу музики».
11. О.Потебня як теоретик літератури.
12. Погляди О.Веселовського на поетику сюжетів.
13. Теорія «нової драми» у висловлюваннях Б.Шоу про Г.Ібсена.
14. І.Франко як теоретик літератури.
15. Фройдівський підхід до розуміння природи мистецтва.
16. Ідеї А.Бергсона як чинник модернізації літературознавчої науки.
17. Теорія «колективного несвідомого» К.Г.Юнга та її значення для розуміння природи мистецтва.
18. М. Бахтін та його погляди на епос і роман.
19. Бахтінська теорія «карнавалізації» та її значення для розуміння природи мистецтва слова.

20. Вчення М.Бахтіна про хронотоп та його роль для розуміння сутності категорії «художнього світу».
21. Традиція і новаторство та елітарність мистецтва слова в критичній спадщині Т.С.Еліота.
22. Ігрова концепції культури Й.Гейзінги та її застосування до теорії літератури.
23. Х.Ортега-і-Гассет та його теорія «дегуманізації мистецтва».
24. Теорія роману Х.Ортеги-і-Гассета.
25. Основи літературознавчої теорії Н.Фрая.
26. Погляди на мистецтво слова М.Гайдеггера.
27. Ж.П.Сартр про мистецтво слова.
28. Погляди Л.Виготського на природу мистецтва.
29. У.Еко та його розуміння мистецтва слова.
30. Принцип деконструкції Ж. Дерріда та його значення для сучасного літературознавства.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Мережа Інтернет, інформаційна платформа МУДЛ, підручники зі «Вступу до літературознавства» (див. список рекомендованої літератури), наукові роботи за тематикою курсу.

5. Підсумковий контроль

Іспит з курсу «Вступ до літературознавства» проводиться в усній формі. Студенти отримують питання до іспиту у вигляді білетів (загальна кількість – 30). Кожен білет містить два питання: 1) теоретичне питання; 2) визначення термінів. Наприклад:

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГІЛИ

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
 Спеціальність 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»
 Семестр II
 Навчальна дисципліна «Вступ до літературознавства»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Літературознавство як наука. Комплекс літературознавчих дисциплін.
2. *Синкретизм, пісня, рондо, анафора, натуралізм.*

Затверджено на засіданні
 кафедри української філології та міжкультурної комунікації
 Протокол № від 2022 року

В.о. завідувача кафедри _____ Н.М.Лебединцева
 Екзаменатор _____ Н.М.Лебединцева

Відповідь на кожне питання оцінюється у 20 балів. При цьому враховується повнота розкриття питання, розуміння змісту літературознавчих категорій, володіння відповідною науковою термінологією.

Питання до іспиту

I. Теоретичні питання

1. Літературознавство як наука. Комплекс літературознавчих дисциплін.
2. Література як особливий вид мистецтва. Функції літератури.
3. Мистецтво слова серед інших мистецтв (за класифікацією Г. Е. Лессінга, за рецепторною класифікацією мистецтв, за класифікацією Й. Гейзінги).
4. Феномен літературної (мистецької) творчості.

5. Класифікації літературних творів на роди і види і на поезію, прозу і драматургію.
6. Жанротвірні принципи.
7. Принципи структурування ліричних жанрів.
8. Епічні жанри: епопея, роман, повість, оповідання, новела.
9. Алегоричні епічні жанри: байка, парабола, притча.
10. Трагедія як драматичний жанр.
11. Комедія як драматичний жанр.
12. Драма і трагікомедія та їх роль у жанровій еволюції новітнього часу.
13. Суміжні змістоформи.
14. Тема, проблема, проблематика, художня ідея, тенденція літературного твору.
15. Пафос і художній конфлікт (типи конфліктів).
16. Фабула, мотив, сюжет, стадії розгортання сюжету, позасюжетні елементи.
17. Позасюжетні елементи композиції (авторський відступ, пейзаж, портрет, інтер'єр, деталь, опис, оповідь).
18. Поняття художньої мови. Значення цього аспекту для вивчення творів красного письменства.
19. Тропи та їх основні різновиди.
20. Поняття стилістичної фігури. Основні класифікації фігур.
21. Фонічні засоби художньої мови.
22. Віршування як розгалуження літературознавства. Поняття «ритм», «вірш», «метр».
23. Рими та її різновиди. Функції рими.
24. Силабічна й тонічна системи віршування.
25. Силабо-тонічна система віршування. Основні двоскладові і трискладові метри в силабо-тонічній системі віршування.
26. Міжсистемні форми віршування. Верлібр.
27. Строфа. Функції строфи в поетичному тексті. Різновиди строф.
28. Найзагальніші закономірності літературного процесу. Поняття «напрямок», «течія», «угруповання», «школа».
29. Стиль та його визначення. Співвідношення понять стиль і метод.
30. Типи художньої творчості.

II. Словник

Авангардизм, акмеїзм, акровіри, алюзія, амфіболия, анаграма, анадиплозис, анаколуп, анастрофа, анафора, антиклімакс, антитеза, апосіопеза, асиндетон, афоризм, байка, бароко, білий вірш, верлібр, вінок сонетів, водевіль, гекзаметр, гімн, гіпербола, градація, дадаїзм, дактиль, децима, дифірамп, екзистенціалізм, експресіонізм, елегійний дистих, елегія, еліпсис, енантіосемія, епанадиплозис, епанастрофа, епіграма, епізевксис, епімона, епітафія, епітет, епіфора, епопея, зламаний клімакс, ізоколон імпрекація, імпресіонізм, інверсія, інтермедія, іронія, катрен, клаузула, класицизм, клімакс, колаж, коломийковий дистих, компіляція, кондублікація, ліро-епічна поема, літота, магічний реалізм, мадригал, максима, мелодрама, метамодернізм, метафора, метонімія, модернізм, натуралізм, неокласицизм, неоромантизм, новела, нона, ода, оксюморон, октава, ономапопея, паліндром, панегірик, парадокс, парафраза, паронوماзія, пастораль, перифраз, пісня, плагіат, плеоназм, повість, поема, поліптон, полісиндетон, порівняння, послання, постгуманізм, постмодернізм, прислів'я, протейвський вірш, псалом, реалізм, ремінісценція, ретардація, рефрен, риторичне запитання, риторичне звертання, роман, романс, романтизм, рондо, рубаї, сентенція, сентименталізм, силепсис, символ,

символізм, симілікаденція, симплока, синекдоха, синкретизм, сонет, стопа, сюрреалізм, тавтологія, терцет, терцина, травестія, трагікомедія, тріолет, футуризм, хіазм, художня деталь, цезура.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Види роботи	Макс. кількість балів
робота на практичних заняттях	25 (5*5)
контрольна робота № 1	5
контрольна робота № 2	10
контрольна робота № 3	15
реферат	5
іспит	40
Разом	100

Робота на практичних заняттях оцінюється в межах 5 балів – відповідно до рівня складності та обсягу матеріалу, опрацьованого в процесі підготовки до заняття, а також за ступенем інформативності та якості відповідей студента протягом самого заняття:

5 б.	Студент активно працює протягом заняття, виконує всі завдання, демонструє вільне володіння матеріалом, передбаченим темою заняття.
4 б.	Студент активно працює протягом заняття, виконує завдання з незначними похибками, демонструє достатнє володіння матеріалом.
3 б.	Студент виконує всі завдання, але припускається помилок, демонструє достатнє володіння матеріалом.
2 б.	Студент періодично бере участь у роботі під час практичного заняття, виконує частину завдань (40–50 %), частково орієнтується в матеріалі.
1 б.	Студент не бере активної участі в роботі під час практичного заняття, але правильно виконує частину завдань (20–30 %).

Контрольна робота оцінюється за такими критеріями:

КР 1	КР 2	КР 3	Правильне виконання таких завдань:
1 б.	2 б.	3 б.	Дотримання послідовності визначення елементів твору
2 б.	4 б.	6 б.	Виявлення всіх передбачених аналізом елементів твору
2 б.	4 б.	6 б.	Визначення виявлених елементів твору, їх класифікація

Реферат оцінюється за такими критеріями:

1 б.	чітко сформульована теза
1 б.	аргументоване висвітлення основних аспектів обраної теми
1 б.	науковий стиль викладу, володіння відповідною науковою термінологією
1 б.	висновок щодо концептуальних положень роботи
1 б.	грамотність викладу матеріалу (відсутність помилок і стилістичних похибок) і дотримання вимог до оформлення роботи

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Орлова О.В., Орлов О.П. Основи літературознавства. Тексти лекцій : навчально-методичний посібник. Полтава : ПНПУ, 2020. 134 с.
2. Білоус В.П. Вступ до літературознавства. Київ : Академія, 2011. 336 с.
3. Даниленко І.І. Теорія віршування. Аналіз поетичного тексту. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2003. 124 с.
4. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
5. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. Київ : Правда Ярославичів, 1998. 448 с.
6. Вступ до літературознавства. Хрестоматія / упор. Н.І. Бернадська. Київ : Либідь, 1995. 436 с.
7. Minot S. Three Genres: The Writing of Poetry, Fiction, and Drama. Prentice Hall. 7th edition. 2002. 468 p.

7.2. Додаткові:

1. Аверинцев С. С., Гаспаров М. Л. та ін. Категории поэтики в смене литературных эпох. URL: http://www.philol.msu.ru/~forlit/Pages/Biblioteka_CategoriesPoetics.htm.
2. Ференц Н.С. Основи літературознавства : підручник. Київ : Знання, 2011. 431 с. URL: http://pidruchniki.ws/15840720/literatura/osnovi_literaturoznavstva_-_ferents_ns.
3. Безпечний І. Теорія літератури. Київ : Смолоскип, 2009. 388 с.
4. Наєнко М.К. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ : Просвіта, 2008. 1064 с.
5. Наливайко Д. Замітки щодо генези й типології соціалістичного реалізму. *Слово і час*. 2008. № 9.
6. Літературознавча енциклопедія / авт.-укладач Ю. І. Ковалів. У 2 т. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
7. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарльза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
8. Павличко С. Теорія літератури. Київ : Основи, 2002. 679 с.
9. Гаспаров М.Л. Метр и смысл. Об одном из механизмов культурной памяти. Москва, 1999. URL: <http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/403/gasparov.pdf?sequence=1>.
10. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ ст. У 2 ч. Луцьк : Вежа, 1999.
11. Jameson, Frederick. The Concept of Postmodernism. Durham, N.C. : Duke University Press, 1999.
12. Выготский Л. С. Психология искусства. Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. 480 с.
13. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
14. Кузнецов Ю.Б. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – поч. ХХ ст. Київ, 1995.
15. Качуровский І. Нарис компаративної метрики. Мюнхен : Український Вільний Університет, 1985. 119 с.